

Co mają wspólnego planetoida 1322 i krater na Księżycu z Olsztynem i Warmią? To powiązanie istic kosmiczne, bowiem łączy je osoba Mikołaja Kopernika. Wspomniane ciało niebieskie i forma rzeźby terenu zostały nazwane na cześć wielkiego astronoma, zaś na Warmii spędził on 40 lat swojego życia, z czego kilka w Olsztynie.

Urodził się w Toruniu (1473 r.), studiował sztuki wyzwolone w Krakowie, prawo w Bolonii, medycynę w Padwie, praktykował w kancelarii papieskiej w Rzymie i uzyskał doktorat prawa kanonicznego w Ferrarze. Ale to na Warmii – którą nazywał „odległym zakątkiem Ziemi” – zamieszkał, sprawując funkcję kanonika kapituły warmińskiej, zajmując się literaturą, dyplomacją, gospodarką i medycyną, prowadząc obserwacje astronomiczne i pracując nad rewolucyjną teorią heliocentryczną, którą opisał w dziele „O obrotach sfer niebieskich”.

W Lidzbarku Warmińskim i Fromborku

Kopernik został kanonikiem w 1495 r., dzięki staraniom swojego wuja, biskupa warmińskiego Łukasza Watzenrode. Na Warmię przybył w 1503 r. i początkowo przebywał w Lidzbarku Warmińskim, pełniąc funkcję sekretarza i lekarza biskupa. Uczestniczył wraz z nim w takich wydarzeniach politycznych, jak zjazdy stanów pruskich czy negocjacje polsko-krzyżackie. Pomimo tych obowiązków, nie zaniedbywał astronomii, opracowując zarys teorii heliocentrycznej. Dwór biskupi opuścił w 1510 r., by w związku z powierzeniem mu funkcji kanclerza i wizytatora dóbr kapituły zamieszkać we Fromborku. Spędził tu łącznie 29 lat, na równi poświęcając się zajęciom „zawodowym” i badaniom nieba. Te ostatnie wykorzystywał m.in. przy pracach nad reformą kalendarza, zleconych mu przez sobór w 1513 r.

Obrońca Olsztyna i... pieniądza

Powierzenie najważniejszego urzędu kapituły – administratora jej dóbr, wiązało się z przeprowadzką Kopernika na zamek w Olsztynie. Stąd w latach 1516-19 zarządzał on posiadłościami w komornictwie olsztyńskim oraz pieniądzeńskim. Zajmował się m.in. zasiedlaniem wsi wyludnionych przez wojny.

W 1517 r. napisał rozprawę o reformie pieniądza, którą rozwinął dwa lata później („Traktat o monetach”), formułując prawo głoszące, że „zły pieniądz wypiera lepszy”. Trwałym śladem prowadzonych badań astronomicznych jest zaś sporządzona jego ręką i zachowana do dzisiaj tablica na ścianie zamkowego krużganka.

Kopernik powrócił do Olsztyna w 1520 r., aby przygotować go do obrony przed spodziewanym atakiem krzyżackim. W styczniu 1521 r. szturm wojsk zakonnych na mury miasta został odparty, a Kopernika okrzyknięto obrońcą Olsztyna.

Dzieło życia ukończone na Warmii

Od połowy 1521 r. Kopernik znowu mieszkał we Fromborku i pełnił kolejne ważne urzędy: komisarza Warmii, administratora biskupstwa, kanclerza kapituły. Od 1525 r. odpowiadał za

pertraktacje z protestanckimi Prusami Książęcymi.

Prowadził też dalsze badania astronomiczne i pisał kolejne rozdziały swojego dzieła. Jednak z opublikowaniem „O obrotach...” zwlekał, pomimo przychylniej opinii papieża. Ostatecznie dzieło życia Kopernika ukazało się tuż przed jego śmiercią w 1543 r.

Ciało astronoma złożono we fromborskiej katedrze. Dzięki trwającemu od 2004 r. naukowemu śledztwu udało się odnaleźć jego grób i zidentyfikować szczątki. W 2010 r. powtórnie pochowano je w katedrze.

Kopernik na zawsze w pamięci

Na Warmii Kopernika upamiętniono na różne sposoby. Przez miejsca związane z jego życiem wiedzie turystyczny Szlak Kopernikowski. We Fromborku działa Muzeum Mikołaja Kopernika, prezentując m.in. ekspozycje poświęcone patronowi. Jego myśl i dzieło przybliży także wystawa w Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. W tym mieście Kopernik ma też ulicę, popiersie i pomnik z ławeczką. Pomnikiem ku jego czci jest również planetarium, otwarte w pięćsetną rocznicę jego urodzin.

Imię Kopernika nosi szpital, trzy szkoły i Wydział Nauk Medycznych UWM. W ramach obchodów Roku Mikołaja Kopernika w 2013 r. w Ośrodku Badań Naukowych utworzono Pracownię Kopernikańską, a olsztyński browar uwarzył lawendowy „Gruit Kopernikowski”.

500-lecie przybycia Mikołaja Kopernika do Olsztyna

500. rocznica przybycia wybitnego astronoma do Olsztyna przypada na rok 2016. Z tej okazji powstał m.in. klip podkreślający związek Mikołaja Kopernika z Olsztynem.